

Sida, oktober 2009

Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Sidas arbetsplan

Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Team för mänskliga rättigheter och politiskt deltagande

Sidas arbetsgrupp för utarbetande av planen har bestått av:

Anette Dahlström

Charlotta Bredberg

Linda Larsson

Lina Lindblom

Christine Lundberg

Johan Norqvist

Camilla Ottosson

Publicerad av: Sida, 2009

Avdelning: Demokrati och mänskliga rättigheter

Copyright: Sida och författarna

Författare: Anette Dahlström, Charlotta Bredberg, Lina Lindblom,
Christine Lundberg, Johan Norqvist, Camilla Ottosson

Tryckt av: Edita, 2009

Artikelnummer: SIDA52476sv

ISBN 978-91-586-2192-3

Den här publikationan kan laddas ner på www.sida.se/publikationer

Innehållsförteckning

Förord	7
1. Uppdraget och organisationen	9
2. Övergripande mål	10
3. Planens syfte	11
4. Utgångspunkter och det legala ramverket	12
5. Problemanalys	14
6. Tidigare erfarenheter/resultat	16
7. Genomförande	18
8. Uppföljning och utvärdering	19
Bilaga 1 Utgångspunkter för Sidas arbete	20
Bilaga 2 Aktivitetslista 2009–2012	21
Bilaga 3 Aktiviteterna periodiserade 2009–2012	26

Förord

Sida höjer sin profil och förstärker sitt arbete med mänskliga rättigheter för kvinnor, män, flickor och pojkar med funktionsnedsättning.

Det gör vi för att vi arbetar med utgångspunkten om alla människors lika rättigheter och värde, oavsett kön, etniskt tillhörighet, sexuell läggning, könsidentitet, funktionsnedsättning, ålder, hudfärg, språk, religion, politisk eller annan åskådning, nationellt eller socialt ursprung.

Vuxna och barn med funktionsnedsättning blir ofta både diskriminerade och osynliggorda, såväl i utvecklingssamarbetet som i samhället i stort.

Personer med funktionsnedsättning utgör omkring 10% av världens befolkning. Studier har visat att det är cirka 2,5 miljarder personer runt om i världen som påverkas av en funktionsnedsättning, egen eller en familjemedlems. Personer med funktionsnedsättning utgör således inte en liten avgränsad grupp personer, men tillhör likväl en av världens mest diskriminerade och undanskymda grupper. Majoriteten av dessa kvinnor, män och barn bor i utvecklingsländer och de är oftast de fattigaste av de fattiga. Otillgänglighet och fördomar i samhället försvårar och förhindrar tillgången till grundläggande rättigheter: såsom att delta i det politiska livet, gå till vallokalen och rösta, tillgång till hälsovård och att barn och ungdomar får möjlighet att gå i skolan.

I den här planen satsar Sida på att höja sin och sina närmaste partners kunskap om, och förståelse för, de möjligheter och förutsättningar personer med funktionsnedsättning har samt vilken effekt detta får på vårt arbete med att förbättra fattiga kvinnor, mäns och barns levnadsvillkor. Planen ska bidra till att Sida och våra partners blir bättre på att ta hänsyn till och inkludera personer med funktionsnedsättning i utvecklingssamarbetet.

Ett förstärkt arbete med mänskliga rättigheter för människor med funktionsnedsättning kan få stor katalytisk effekt på vårt huvuduppdrag – att skapa förutsättningar för människor att förbättra sina levnadsvillkor.

Anders Nordström
Generaldirektör

1. Uppdraget och organisationen

I regleringsbrevet för 2009 har Sida fått i uppdrag att ”redovisa en plan för hur myndigheten avser säkerställa att beaktandet av mänskliga rättigheter för människor med funktionsnedsättning inkluderas i Sidas interna arbete samt i det bilaterala utvecklingssamarbetet”.

Planen sträcker sig över tidsperioden juli 2009 till och med december 2012 (3,5 år). Planen omfattar Sidas bilaterala, regionala och globala utvecklingssamarbete samt organisationens interna arbete.

Planen innefattar skilda arbetsområden såsom samarbetsstrategier, utbildningar, insatser och studier. Planen antar också en ansats att analysera och arbeta mer fördjupat i ett mindre antal av Sidas arbets- och beslutsprocesser för att få erfarenhet av både metodarbete och operationellt arbete som fungerar. Syftet är att erfarenheterna och lärdomarna av Sidas arbete med att inkludera mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning sedan ska spridas och integreras bredare i Sidas besluts- och arbetsprocesser.

Avseende Sidas interna arbete kommer fokus att inriktas på kapacitets- och kompetensutveckling av personal och strategiska genomförare av utvecklingssamarbetet samt delar av tillgänglighetsfrågan.

Tillgänglighetsfrågan är bred och omfattar många aspekter, från tillgång till transporter och infrastruktur till information och kommunikationssystem och tillgång till varor och tjänster. Sidas plan kommer att lägga ett särskilt fokus på frågan om tillgänglighet till information för personer med funktionsnedsättning.

Kvinnor, män, pojkar och flickor som har en funktionsnedsättning utgör huvudfokus för planen¹.

Sida har tillsatt en intern arbetsgrupp för att utarbeta planen, ledd av Policyavdelningen Empowerment. En extern referensgrupp bestående av Svenska Handikapporganisationers Internationella Biståndsförening (Shia), Diskrimineringsombudsmannen (DO), Delegationen för mänskliga rättigheter i Sverige (MR-delegationen) och myndigheten Handisam har varit knuten till arbetet med planen.

Chefen för Policy/Empowerment har det övergripande ansvaret för frågan mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning inom Sida.

Ansvaret för genomförande av de olika aktiviteterna vilar på olika avdelningar inom Sida (se bilaga 2).

För rådgivning samt stöd till genomförande av planen tillsätts en intern arbetsgrupp bestående av representanter från olika delar av organisationen. Arbetsgruppen leds av Policy/Empowerment. Den interna arbetsgruppen kommer att ha en kontinuerlig dialog med den externa referensgruppen under implementeringen av planen.

¹ Förebyggande arbete för att förhindra/minska/undvika funktionsnedsättning inkluderas i till exempel Sidas hälsopolicy och i pågående hälsoprogram.

2. Övergripande mål

Det övergripande målet för planen är att mänskliga rättigheter för kvinnor, män, flickor och pojkar med funktionsnedsättning ska respekteras och att deras möjligheter och förutsättningar att förbättra sina levnadsvillkor i de länder där Sverige bedriver utvecklingssamarbete stärks.

Delmål 1 är att mänskliga rättigheter och förutsättningar för kvinnor, män och barn med funktionsnedsättning i högre utsträckning inkluderas och tas hänsyn till i Sidas olika arbets- och beslutsprocesser (analys, samarbetsstrategier, program och dialog).

Delmål 2 är ökad förståelse och kunskap hos Sidas personal och hos några strategiska genomförare;

- a) för de mänskliga rättigheter och förutsättningar som kvinnor, män och barn med funktionsnedsättning har, samt
- b) hur rättigheterna och förutsättningarna påverkar Sidas arbete med att förbättra fattiga människors levnadsvillkor.

3. Planens syfte

Syftet med planen är;

1. Att konkretisera hur Sida ska inkludera mänskliga rättigheter för kvinnor, män, flickor och pojkar med funktionsnedsättning i utvecklingssamarbetet.
2. Att öka kunskapen och förståelsen hos Sidas personal och hos strategiska genomförare inom utvecklingssamarbete om;
 - möjligheter och utmaningar som barn, ungdomar, kvinnor och män med funktionsnedsättning har, samt
 - vilka konsekvenser dessa möjligheter och utmaningar får för Sidas arbete med att stärka fattiga människors möjligheter att förbättra sina levnadsvillkor.

DEFINITIONER

Funktionsnedsättning beskriver nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga hos individen.

Funktionshinder beskriver när omgivningen medför ett hinder i relation till funktionsnedsättningen. Alla funktionsnedsättningar behöver inte medföra funktionshinder.

Funktionsnedsättningen är således kopplad till personen och hindret till omgivningen.

I Regeringens proposition 2008/09:28 Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning avråder man från att använda termen **handikapp**.

Definitionen av termen funktionsnedsättning varierar länder emellan. FNs konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning innefattar inte en specifik definition av termen personer med funktionsnedsättning men listar en bred kategori av grupper enligt ovan.

4. Utgångspunkter och det legala ramverket

Funktionsnedsättning har länge betraktats som en medicinsk fråga, eller en fråga för välgörenhet. De senaste årtiondena har ett allt starkare rättighetsfokus ersatt dessa perspektiv. Internationellt har denna utveckling kulminerat i den senaste FN-konventionen för mänskliga rättigheter (från 2007), Konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning². Konventionen markerar ett tydligt paradigmskifte – från ett synsätt där personer med funktionsnedsättning är en grupp som särskiljs och utgör föremål för ”omhändertagande” åtgärder – till ett synsätt där personer med funktionsnedsättning uttryckligen tillerkänns lika rättigheter och där icke-diskriminering, självbestämmande och inkludering i utvecklingsinsatser utgör centrala utgångspunkter.

Den 3 maj 2008 trädde konventionen i kraft och har nu skrivits under av nästan 140 stater, samt ratificerats av ett 50-tal länder. Konventionen har till syfte att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning att åtnjuta sina mänskliga rättigheter, och listar åtgärder för att motverka diskriminering. Konventionen fastslår även vägledande principer som jämlikhet, delaktighet, tillgänglighet och lika möjligheter och täcker ett vitt spektrum av medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Till konventionen hör också ett protokoll om individuell klagorätt³. Sverige ratificerade både konventionen och tilläggsprotokollet i december 2008. Sverige har varit en drivande aktör i arbetet med konventionen. Handikapprörelsen spelade en mycket viktig roll i konventionens framtagande bland annat genom påverkansarbete och deltagande i de olika forum som arbetade fram konventionen.

Konventionen utgör också ett kraftfullt instrument för att förbättra levnadsvillkoren för personer med funktionsnedsättning genom utvecklingssamarbetet. Artikel 32 om internationellt samarbete riktar uppmärksamheten på att utvecklingsprogram ska vara inkluderande och tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

Sveriges politik för global utveckling (PGU)⁴ slår fast att svenskt utvecklingssamarbete ska utgå från två perspektiv, ett rättighetsperspektiv samt de fattigas perspektiv på utveckling. PGUn förklarar att ett ”rättighetsperspektiv medför ett fokus på diskriminerade, inklusive marginaliserade individer och grupper. Människor oavsett kön, ålder, *funktionshinder*, etnisk tillhörighet eller sexuell läggning skall kunna åtnjuta sina rättigheter”. Andra utgångspunkter för Sidas arbete med

² Konventionen är den första rättsligt bindande internationella konventionen som specifikt fokuserar på personer med funktionsnedsättning. Bland övriga konventioner är det enbart barnkonventionen som särskilt lyft rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen skapar dock inte några nya rättigheter utan syftar till att tydliggöra de rättigheter som redan finns i andra MR-konventioner.

³ Den enskilda klagorätten innebär att enskilda personer eller grupper av personer har möjlighet att klaga till en övervakningskommitté om de anser att deras rättigheter är kränkta.

⁴ Prop. 2002/03:122, Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling.

mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning finns i bilaga 1.

Ett tillämpande av rättighetsperspektivet och de fattigas perspektiv på utveckling innebär, när det gäller personer med funktionsnedsättning, att situationen och förutsättningar för personer med funktionsnedsättning analyseras, tydliggörs och beaktas i Sidas olika arbetsprocesser. Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska inte behandlas som en särfråga utan vara en integrerad del av utvecklingssamarbetet, eftersom alla människor har lika värde och rättigheter. Utifrån konventionens inkluderingsprincip och för Sidas eget lärande så är det också viktigt att Sida för en kontinuerlig dialog med personer med funktionsnedsättning samt med handikapprörelsen i utvecklingssamarbetet.

Från och med 1 januari 2008 lyfter regeringen fram tre tematiska prioriteringar för svenskt utvecklingssamarbete. En av de tre tematiska prioriteringarna är demokrati och mänskliga rättigheter. Med prioriteringarna markerar regeringen en ambitionshöjning för frågorna. Regeringen fastställer att hela biståndet ska genomsyras av mänskliga rättigheter samt att specifika projekt för att främja de mänskliga rättigheterna prioriteras. På så sätt främjas människors värdighet samt möjligheten att höja levnadsnivån för de fattigaste.

Studier har visat att minst 2,5 miljarder människor påverkas direkt av funktionsnedsättning (egen funktionsnedsättning eller inom familjen). Att alltid synliggöra, inkludera och arbeta för att motverka diskriminering av personer med funktionsnedsättning i utvecklingssamarbetet kan innebära en stor, och än så länge underutnyttjad, katalytisk effekt på fattigdomsbekämpning. Genom att inkludera människor med funktionsnedsättning i utvecklingssamarbetet kan vi bidra till att minska fattigdomen för en stor grupp människor. Hela familjen påverkas positivt av förbättrade möjligheter för människor med funktionsnedsättning.

5. Problemanalys

Minst 650 miljoner människor, eller 10 procent av världens totala befolkning, uppskattas vara människor med funktionsnedsättning. 80 procent av dessa bor i utvecklingsländer, och många lever i fattigdom. En familjemedlem med funktionsnedsättning påverkar också sin omgivning och den ekonomiska situationen för sin familj och sina närmaste. Räknar man in denna effekt, så talar vi om minst 2,5 miljarder människor som direkt påverkas av funktionsnedsättning.

I rika såväl som fattiga länder visar undersökningar att människor med funktionsnedsättning är fattigare än sina landsmän utan funktionsnedsättningar. Världsbanken har uppskattat att av världens allra fattigaste människor, i bemärkelsen de som lever på mindre än en dollar om dagen, är 20 procent en person med funktionsnedsättning⁵.

Kvinnor med funktionsnedsättning är dubbelt diskriminerade och utestängs både på grund av sitt kön och på grund av sin funktionsnedsättning. Flickor och kvinnor med funktionsnedsättningar utsätts oproportionerligt ofta för fysisk och psykisk misshandel, inklusive sexuellt våld och övergrepp.

Exkludering av personer med funktionsnedsättning sker i alla länder och i samtliga samhällssektorer. Unesco uppskattar att endast två procent av barn med funktionsnedsättningar i utvecklingsländer går i skolan. Barn med funktionsnedsättning är, tillsammans med barn som arbetar, de barn som har minst tillgång till utbildning. Fördomar och okunskap leder till att barn med funktionsnedsättning ofta diskrimineras i skolan och deras individuella möjligheter att utvecklas i relation till sin funktionsnedsättning tas inte tillvara i undervisningen.

Endast omkring tre procent av alla vuxna med funktionsnedsättning i världen kan läsa och skriva. Motsvarande siffra för kvinnor med funktionsnedsättning är en procent. Möjligheterna till försörjning är begränsade till följd av bristande utbildning, men också på grund av diskriminerande attityder och fördomar.

Människor med funktionsnedsättning tillhör de som drabbas värst av väpnade konflikter och naturkatastrofer. Krig och katastrofer gör människor mer utsatta för skador som kan leda till funktionsnedsättning. För varje barn som dödas i krig, skadas tre med permanenta funktionsnedsättningar som följd. Dödligheten för barn med funktionsnedsättning beräknas av det brittiska biståndsorganet Dfid vara så hög som 80 procent även i länder som lyckats minska dödligheten för barn under fem år till under 20 procent. Barn i väpnad konflikt är särskilt utsatta för landminor. Barn med funktionsnedsättning är även särskilt utsatta för övergrepp och sexuellt våld.

⁵ Ann Elwan, "Poverty and disability: a survey of the literature" (World Bank, 1999), available from <http://siteresources.worldbank.org/INTPOVERTY/Resources/WDR/Background/elwan.pdf>.

Människor med funktionsnedsättning har också marginaliserats i arbetet med hiv/aids frågor. Det har ofta haft sin grogrund i fördomar om att människor med funktionsnedsättning inte skulle vara sexuellt aktiva.

Fattigdom kan orsaka funktionsnedsättningar genom undernäring, undermålig hälsovård och farliga levnadsvillkor. Samtidigt leder funktionshinder till fattigdom genom att det kan stå i vägen för deltagande i utbildning, i arbete samt i andra ekonomiska och sociala sammanhang, särskilt om inte hjälpmedel eller stöd finns till hands⁶. På grund av fördomar och bristande tillgänglighet utesluts människor med funktionsnedsättning ofta från deltagande i det politiska livet. Fördomar står i vägen för avancemang i folkvalda institutioner. Brist på tillgänglighet hindrar människor med funktionsnedsättning från att rösta, vara aktiva medborgare och delta i demokratiska utvecklingsprocesser.

Informations- och kommunikationsteknologi kan utgöra inkluderande verktyg och hjälpmedel, men om ny teknik utformas utan tankar på tillgänglighet blir den tvärtom exkluderande.

⁶ World Bank website on data and statistics on disability, at <http://www.worldbank.org/disability>.

6. Tidigare erfarenheter/resultat

En *Kartläggning av hur funktionshindrades rättigheter integrerats i Sidas verksamhet* (från 2004) konstaterar att många inom Sida upplever att ta hänsyn till funktionsnedsättning som ett utanpåverk och extra arbete, snarare än som en central del av Sidas uppdrag att stärka de mänskliga rättigheterna. Kartläggningen visade vidare att rättigheter för personer med funktionsnedsättning var ett lågprioriterat område.

I regleringsbrevet 2005 uppdrog regeringen åt Sida att beskriva de särskilda insatser som genomförts rörande personer med funktionsnedsättning. Beskrivningen visar på en mängd olika riktade insatser som hade människor med funktionsnedsättning som målgrupp, men ger en splittrad bild av särskilda insatser i olika regioner och sektorer.

Många av de enskilda insatserna utgjordes av rehabiliteringsprogram. Frågan har i begränsad utsträckning arbetats med som en MR-fråga. Tillämpningen av ett jämställdhetsperspektiv inom ramen för arbetet med människor med funktionsnedsättning har också varit svagt.

Andra slutsatser som dragits i både den interna och externa dialogprocessen med att ta fram denna plan är bland annat:

- Bristande kunskap råder om vad det innebär att arbeta med personer med funktionsnedsättning hos Sidas personal både i Sverige och i fält.
- Det saknas systematisk inkludering av mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning i samarbetsstrategier, program och dialog.
- Frågan har inte fått tillräckligt stöd av Sidas ledning.
- Det har inte avsatts tillräckligt med personalresurser för att arbeta med frågan på Sida.⁷
- Det saknas genomgripande utvärderingar, statistik och forskning på området. Därmed är det svårt att analysera i vilken utsträckning människor med funktionsnedsättning inkluderats i utvecklings-samarbetet. Den inkludering som sker inom exempelvis breda utbildningssektorprogram syns inte i Sidas statistik.
- Positionspappret om Barn och Vuxna med funktionsnedsättning, som antogs 2005, var ett bra initiativ för att få till stånd en mer generell ansats men har inte haft tillräcklig genomslagskraft.
- Trots Sidas mångfaldsplan arbetar få personer med funktionsnedsättning på Sida i Stockholm och i fält.

⁷ Sida hade fram till 2007 en heltidsrådgivare i ämnet. Denna tjänst integrerades sedan till en halvtidstjänst inom teamet för Kunskap med fokus på utbildningssektorn plus 20% för en handläggare på gamla enheten för Demokratisk Samhällsstyrning (DESA). Idag handhas frågan på avdelningen Empowerment med en tidsomfattning om cirka 20–30% av en årsarbetskraft plus handläggning av insatser om cirka 10–15% av en årsarbetskraft på Globala Teamet samt inom några bilaterala team.

- Tillgänglighet till information om Sidas verksamhet kan förbättras för att bland annat göras mer lättläst och tillgänglig för synskadade. Sidas hemsida är till exempel inte tillräckligt användarvänlig för personer med funktionsnedsättning.
- Sidas möten, kurser, seminarier med mera erbjuder sällan tecken-
språkstolkning och hörselslinga.

Den samlade analysen av erfarenheter visar på behovet av en strategisk och samlad samt resultatorienterad plan för Sidas arbete med mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

7. Genomförande

Bilaga 2 innehåller en lista med de föreslagna aktiviteterna under de kommande 3,5 år som planen sträcker sig över samt vilken avdelning/enhet på Sida som är operationellt ansvarig för varje aktivitet.

Bilaga 3 innehåller en matris där alla aktiviteter är periodiserade över de 3,5 åren.

Att realisera planen för mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning har resursimplikationer både i termer av personal och finansiering av vissa aktiviteter och kommer att kräva ett starkt och tydligt uttalat stöd från Sidas ledning.

När det gäller personalresurser är det huvudsakligen en fråga om omfördelning av redan existerande resurser inom myndigheten så att tillräckliga resurser för detta arbete finns fördelade på flera avdelningar inom organisationen.

Finansiering av särskilda aktiviteter hanteras i enlighet med de rutiner för äskande av resurser som etablerats inom myndigheten.

Avgörande för genomförande av denna plan, i likhet med andra planer (och initiativ) som myndigheten utarbetat, är att planen erhåller ledningens stöd. Planens existens, innehåll och dess konsekvenser ska kommuniceras i strategiska forum och i Generaldirektörens riktlinjer för verksamhetsplanering (Utsignalen).

8. Uppföljning och utvärdering

Sida planerar som första aktivitet inom ramen för planen att genomföra en kartläggning av hur Sidas kapacitet och kompetens på området ser ut samt hur mänskliga rättigheter för kvinnor, män och barn med funktionsnedsättning inkluderas i Sidas olika besluts- och arbetsförelägganden.

Denna kartläggning kommer att utgöra grunden för utvärdering av planens genomförande.

Policy/Empowerment rapporterar till Sidas ledning om status för planens genomförande i enlighet med de rutiner som etablerats för rapportering inom Sida. Inför rapporteringen planeras ett möte med relevanta avdelningschefer för att få information om respektive avdelnings aktiviteter och resultat.

I slutet av 2010 eller i början av 2011 ska en avstämning av planen göras.

I slutet av 2012 ska en utvärdering av planen göras. Utvärderingen ska ligga till grund för Sidas fortsatta arbete med mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Bilagor:

1. Utgångspunkter för Sidas arbete
2. Aktivitetslista 2009–2012.
3. Aktiviteterna periodiserade 2009–2012.

Utgångspunkter för Sidas arbete

- Förordningen 2001:526 om myndigheter under regeringen ska utforma och bedriva sin verksamhet med beaktandet av de handikappolitiska målen.
- Regeringens skrivelse 2001/02:186 – Ett barnrättsperspektiv i internationellt utvecklingssamarbete
- Perspektiv på fattigdom, Sida 2004
- Paris Deklarationen 2005 och Accra Agenda for Action 2008
- Sidas positionspapper om Barn och Vuxna med funktionsnedsättning, Sida 2005.
- Regeringens skrivelse 2007/98:109 – Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.

Aktivitetslista 2009–2012

DELMÅL 1

Mänskliga rättigheter och förutsättningar för personer med funktionsnedsättning i högre utsträckning inkluderas och tas hänsyn till i Sidas olika arbets- och beslutsprocesser (analys, samarbetsstrategier, program och dialog).

1. En kartläggning/baseline studie av Sidas insatser, kapacitet och kompetens på området samt hur mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning inkluderas i Sidas olika besluts- och arbetsföra.

Tidplan: 2009

Operativt ansvarig: Policy/MR samt Management/Utvärdering

Indikator: Kartläggning genomförd

2. Inkludering av frågor rörande mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning i minst tre underlag till samarbetsstrategier under perioden.

Tidplan: 2009–2012

Operativt ansvarig: Policy/MR, respektive landteam

Indikator: Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning har inkluderats i tre strategier.

3. Dialog med UD om inkluderandet av personer med funktionsnedsättning i strategi- och policyuppdrag till Sida.

Tidplan: 2009–2012

Operativt ansvarig: Policy/MR, Policy/Utvecklingsanalys

Indikator: Uppdrag om strategiunderlag till Sida ber Sida beakta personer med funktionsnedsättning i sina analyser och förslag till strategi.

4. Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning inkluderas i utarbetandet av Sidas underlag till regeringens kommande verksamhetspolicies och i Sidas metoddokument⁸:

- Jämställdhetspolicy 2010
- Demo/MR-policy 2009
- Miljö/klimatpolicy 2009
- Migrationspolicy 2010
- Så arbetar Sida 2009
- Policy för Utbildning/kunskap 2010
- Policy för hälsa 2010

Tidplan: 2009–2012

ÖVERGRIPANDE MÅL

Planens övergripande mål är att mänskliga rättigheter för kvinnor, män, flickor och pojkar med funktionsnedsättning ska respekteras och att deras möjligheter och förutsättningar att förbättra sina levnadsvillkor i de länder där Sverige bedriver utvecklings-samarbete stärks.

Delmål 1 är att mänskliga rättigheter och förutsättningar för kvinnor, män och barn med funktionsnedsättning i högre utsträckning inkluderas och tas hänsyn till i Sidas olika arbets- och beslutsprocesser (analys, samarbetsstrategier, program och dialog).

Delmål 2 är ökad förståelse och kunskap hos Sidas personal och hos några strategiska genomförare;

- a) för mänskliga rättigheter och förutsättningar som kvinnor, män och barn med funktionsnedsättning har samt,
- b) hur rättigheterna och förutsättningarna påverkar Sidas arbete med att förbättra fattiga människors levnadsvillkor.

⁸ De underlag till policyer som Sida i nuläge vet om ska utarbetas. Listan kan komma att revideras.

Operativt ansvarig: Policy/MR, Policy/Miljöklimat, Policy/Jäm, Policy/Scop, Policy/Hok, strygruppen för SåS

Indikator: Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning har integrerats i minst fyra verksamhetspolicies och i Så arbetar Sida. Sidas avtalsmallar ska inkludera rapporteringskrav avseende resultat för utsatta och marginaliserade grupper, inklusive personer med funktionsnedsättning.

5. En särskild djupare analys av situationen för personer med funktionsnedsättning genomförs i samråd med handikapprörelsen inom ramen för två samarbetsstrategiprocesser under 2009–2012.

Tidplan: 2009–2012

Operativt ansvarig: Policy/MR, respektive landteam

Indikator: Analys av situationen för personer med funktionsnedsättning har gjorts i minst två länder⁹.

6. Sidas analysinstrument (makt- social-, ekonomisk och konflikt) inkluderar situationen för personer med funktionsnedsättning.

Tidplan: 2009–2012

Operativt ansvarig: Policy/Utvecklingsanalys, Policy/HS, Policy/Demo, respektive landteam

Indikator: Två studier analyserar situationen för personer med funktionsnedsättning.

7. Stöd till forskning om personer med funktionsnedsättning i utvecklingssammanhang.

Tidplan: 2009–2012

Operativt ansvarig: Policy/MR

Indikator: Minst ett nytt forskningsstöd initierat på området.

8. Inkludering av statistik rörande personer med funktionsnedsättning i pågående och kommande statistikprogram i samarbete med SCB.

Tidplan: 2009–2012

Operativt ansvarig: Respektive landteam, Policy/Demo

Indikator: Två statistikprogram inkluderar statistik om personer med funktionsnedsättning.

9. Inkludering av frågor rörande mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning i bilaterala, regionala och globala program, som inte är specifika program för målgruppen.

Tidplan: 2009–2012

Operativt ansvarig: Policy/MR, Globala program, respektive land- och regionteam

Indikator: Frågor rörande mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning har inkluderats i minst två bilaterala, ett regionalt och ett globalt program.

⁹ De valda länderna ska reflektera två olika landkategorier, förslagsvis långsiktigt samarbete och konflikt-postkonfliktländer.

10. Fortsatt stöd till internationella och svenska aktörer på området.
Tidplan: 2009–2012
Operativt ansvarig: Aktsam/Globala program, Aktsam/Civsam
Indikator: Minst tre globala organisationer som specifikt arbetar med mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning får stöd under perioden.

11. Föra global dialog om och synliggöra frågor rörande mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning inom Sveriges samarbete med OHCHR och Världsbanken.
Tidplan: 2009–2012
Operativt ansvarig: Policy/MR, Policy/Intsam
Indikator: OHCHR och Världsbanken har höjt profilen avseende frågor rörande personer med funktionsnedsättning i kommande strategier och verksamhetsplaner.

12. Initiera stöd och studier för att öka och sprida kunskap om, samt stärka kapaciteten att arbeta med, hiv/aids och personer med funktionsnedsättning i Afrika.
Tidplan: 2009–2010
Operativt ansvarig: regionala hiv/aids-teamet i Afrika
Indikator: Stöd och studie initierat.

13. Dialog kring inkludering i globala forum samt inom sektorprogramstöd inom utbildning för barn, ungdomar och vuxna.
Tidplan: 2009–2012
Operativt ansvarig: Policy/Kunskap, respektive landteam
Indikator: Dialog förd i tre länder.

14. I två pilotländer samlat driva frågan om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning bilateralt och multilateralt.
Tidplan: 2009–2012
Operativt ansvarig: (beroende på landval): Operations/Progsam, Operations/Reformsamarbete, Operations/Konflikt, Policy/Intsam, Policy/MR
Indikator: Frågan om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning har drivits samlat i två länder.

15. ITP utbildningsprogram genomförs regelbundet om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
Tidplan: 2009–2012
Operativt ansvarig: Policy/MR, Operations/Aktsam
Indikator: Minst sex ITP-kurser har hållits under perioden.

16. En översyn av övriga ITP utbildningsprogramms tillgänglighet och inkludering av mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
Tidplan: 2010
Operativt ansvarig: Operations/Aktsam
Indikator: Översyn genomförd.

17. Utvärdering av Sida's plan för arbete med mänskliga rättigheter för människor med funktionsnedsättning

Tidplan: 2012

Operativt ansvarig: Policy/MR, Mgt/UTV

Indikator: Utvärdering genomförd.

DELMÅL 2

Ökad förståelse och kunskap hos Sidas personal och hos några strategiska genomförare;

- a) för de mänskliga rättigheter och förutsättningar som personer med funktionsnedsättning har, samt
- b) hur rättigheterna och förutsättningarna påverkar Sidas arbete med att förbättra fattiga människors levnadsvillkor.

1. Lansera och informera Sida och media om planen genom att i samarbete med SHIA organisera ett direktsänt web-cast seminarium i Oasen, med deltagande av OLG.

Tidplan: 2009

Operativt ansvarig: Policy/MR

Indikator: Ett lanseringsseminarium har genomförts i samarbete med SHIA. Rapportering om lanseringen i media.

2. I anslutning till lanseringen av planen publicera en artikel på Inside och initiera en debattfråga på Sidas interna webplattform för nätverken.

Tidplan: 2009

Operativt ansvarig: Policy/MR, Mangement/KOM

Indikator: En artikel publicerad på Inside och en debattfråga initierad på Sidas interna webplattform för nätverken.

3. Att, i samarbete med SHIA, utarbeta och genomföra utbildning för Sidas personal och chefer, inklusive Sidas Policy- och Strategikommitte, ramorganisationer, strategiska myndigheter samt några konsulter om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Tidplan: 2009–2012

Operativt ansvarig: Policy/MR, Kompetens

Indikator: Under perioden har 7 utbildningar genomförts.

Sidas kompetensdatabas visar att minst 25 personer har kompetens på området.

4. Inkludera mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning samt bemötande av personer med funktionsnedsättning i Sidas kompetensutvecklingsplan och i Sidas utbildningsprogram för tematisk prioritering demo/MR samt i Sidas utresekurser 2009–2012.

Tidplan: 2009–2012

Operativt ansvarig: Policy/MR, Kompetens

Indikator: Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning inkluderats i Sidas kompetensutvecklingsplan.

5. Anordna internationellt möte i Stockholm om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning, med deltagande av den svenska och internationella handikapprörelsen och några globala MR-organisationer och media i syfte att öka synlighet och kunskap om frågorna.

Tidplan: 2010

Operativt ansvarig: Policy/MR, KOM

Indikator: Internationellt möte genomfört. Rapport om mötet i media.

6. Inkludera implementering av planen i resultatkontraktet för chefen för Empowerment samt Teamchefen för MR.

Tidplan: 2010–2012

Operativt ansvarig: Policy/MR, OLG/Policy

Indikator: Chefen för empowerment och MR har inkluderat implementering av planen i sina resultatkontrakt.

7. Förbättra Sidas tillgänglighet till information genom Sidas hemsida samt ökad användning av punktskrift.

Tidplan: 2010–2012

Operativt ansvarig: KOM, Policy/MR

Indikator: MR-teamet och OLG har visitkort med punktskrift.

Sidas hemsida anpassad till alternativa format samt ”funktionen” lättläst.

Aktiviteterna periodiserade 2009–2012

2009	2010	2011	2012	Operationellt ansvarig
Delmål 1	Delmål 1	Delmål 1	Delmål 1	
Kartläggning/baseline study av Sidas insatser, kapacitet och kompetens på området				Policy/MR och Mgt/UTV
Inkludering av PWD i 1–3 samarbetsstrategier	Inkludering av PWD i minst 1–3 samarbetsstrategier	Inkludering av PWD i minst 1–3 samarbetsstrategier	Inkludering av PWD i minst 1–3 samarbetsstrategier	Policy/MR och Aktuellt landteam
Dialog med UD om inkludering av PWD i strategi- och policy-uppdragen	Dialog med UD om inkludering av PWD i strategi- och policy-uppdragen	Dialog med UD om inkludering av PWD i strategi- och policy-uppdragen	Dialog med UD om inkludering av PWD i strategi- och policy-uppdragen	Policy/MR och Policy/Utsam
PWD inkluderas i demo/mr-, jämställdhets-, miljö/klimat-, migrations-policies och i SÅS	PWD inkluderas i kunskap/utbildnings-policy			Policy/MR, Policy/Jäm, Policy/Miljö/Klimat, Policy/Ecop, Policy/Kunskap, Styrgruppen för SÅS
	Djupare analys	Djupare analys		Policy/MR
Sidas analysinstrument inkluderar PWD				Policy/MR, Policy/Utsam, Policy/FOS, respektive landteam
		Stöd till forskning om PWD		Policy/Forsk
	Inkludering av statistik om PWD i statistik-program	Inkludering av statistik om PWD i statistik-program		Respektive landteam, Policy/Demo
	Inkludering av PWD i ett bilateralt och globalt program som inte har PWD som huvudmålgrupp	Inkludering av PWD i ett globalt, ett regionalt program som inte har PWD som huvudmålgrupp	Inkludering av PWD i ett bilateralt program som inte har PWD som huvudmålgrupp	Policy/MR, Aktsam/GT, respektive land/region-team
Stöd till minst en internationell PWD-organisation	Stöd till minst en internationell PWD-organisation		Stöd till minst en internationell PWD-organisation	Aktsam/GT, Aktsam/Civsam
	Föra dialog om PWD med multilateral aktör	Föra dialog om PWD med multilateral aktör		Policy/MR, Policy/Intsam, Aktsam/GT

2009	2010	2011	2012	Operationellt ansvarig
Delmål 1	Delmål 1	Delmål 1	Delmål 1	
	Dialog om inkludering i globala forum samt inom sektorprogramstöd på kunskapsområdet	Dialog om inkludering i globala forum samt inom sektorprogramstöd på kunskapsområdet	Dialog om inkludering i globala forum samt inom sektorprogramstöd på kunskapsområdet	Policy/Kunskap, landteam
Initiera stöd och studier för att öka och sprida kunskap om, samt stärka kapaciteten att arbeta med, hiv/aids och personer med funktionsnedsättning i Afrika.	Initiera stöd och studier för att öka och sprida kunskap om, samt stärka kapaciteten att arbeta med, hiv/aids och personer med funktionsnedsättning i Afrika.			Regionala hiv/aids-teamet i Afrika.
	Samlat driva PWD i pilotland		Samlat driva PWD i pilotland	Policy/MR, aktuellt landteam, Policy/Intsam
2 ITP utbildningsprogram om PWD	2 ITP utbildningsprogram om PWD	2 ITP utbildningsprogram om PWD	2 ITP utbildningsprogram om PWD	Policy/MR, Aktsam
	En översyn av övriga ITP-programms tillgänglighet och inkludering för PWD			Aktsam
			Utvärdering av planen	Policy/MR, Mgt/UTV

2009	2010	2011	2012	Operationellt ansvarig
Delmål 2	Delmål 2	Delmål 2	Delmål 2	
Lansera och informera om planen genom web-cast-seminarium				Policy/MR
Publicera en artikel på Inside				Policy/MR
Initiera debattfråga på ping pong				Policy/MR
Inkludera PWD och bemötande av PWD i Sidas utbildningsprogram för tematiska prioriteringar, chefskurser och NPO-kurser	Inkludera PWD och bemötande av PWD i Sidas utbildningsprogram för tematiska prioriteringar, chefskurser och NPO-kurser	Inkludera PWD och bemötande av PWD i Sidas utbildningsprogram för tematiska prioriteringar, chefskurser och NPO-kurser	Inkludera PWD och bemötande av PWD i Sidas utbildningsprogram för tematiska prioriteringar, chefskurser och NPO-kurser	Policy/MR, Mgt/kompetens
Utbildning av Sidas personal, chefer, kvalitetssäkringsforum	Utbildning av Sidas personal, chefer, kvalitetssäkringsforum, ramorganisationer, myndigheter samt konsulter	Utbildning av Sidas personal, chefer, kvalitetssäkringsforum, ramorganisationer, myndigheter samt konsulter	Utbildning av Sidas personal, chefer, kvalitetssäkringsforum, ramorganisationer, myndigheter samt konsulter	Policy/MR, Mgt/Kompetens
	Anordna internationellt möte om PWD i Stockholm			Policy/MR, KOM
	Inkludera PWD i resultatkontrakt för AC/Empowerment och TC MR	Inkludera PWD i resultatkontrakt för AC/Empowerment och TC MR	Inkludera PWDF i resultatkontrakt för AC/Empowerment och TC MR	Policy/MR, OLG
	Sidas hemsida anpassad till alternativa format			KOM
	Sidas hemsida anpassad till lättläst			KOM
Ökad användning av visitkort med punkt-skrift	Ökad användning av visitkort med punkt-skrift	Ökad användning av visitkort med punkt-skrift	Ökad användning av visitkort med punkt-skrift	Policy/MR

Sida arbetar på uppdrag av Sveriges riksdag och regering för att minska fattigdomen i världen. Det kräver samarbete och uthållighet. Genom utvecklingssamarbete stödjer Sverige länder i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika. Varje land ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

Sidas plan för arbete med mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Sida stärker sitt arbete med att värna de mänskliga rättigheterna för människor med funktionsnedsättning. Närmare 2,5 miljarder människor har en egen, eller nära anhörig med, funktionsnedsättning vilket påverkar villkoren för hela familjen. Av de cirka 650 miljoner människor världen över som har någon form av funktionsnedsättning lever drygt 500 miljoner under fattiga – inte sällan extremt fattiga – förhållanden. Med denna arbetsplan konkretiserar Sida arbetet med att värna om och aktivt beakta de mänskliga rättigheterna för människor med funktionsnedsättning. Att inkludera denna grupp i Sidas program och projekt, stärka vår dialog med samarbetspartners samt öka kompetensen internt och externt är exempel på aktiviteter för att nå det övergripande målet; att mänskliga rättigheter för kvinnor, män, flickor och pojkar med funktionsnedsättning skall respekteras och att deras möjligheter och förutsättningar att förbättra sina levnadsvillkor i de länder där Sverige bedriver utvecklingssamarbete stärks.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE

Adress: 105 25 Stockholm
Besök: Valhallavägen 199
Telefon: 08-698 50 00. Fax: 08-20 88 64.
E-post: sida@sida.se www.sida.se

